בס"ד

אוצר חמד

גליון מיוחד מתורתו ומשנתו של
רבינו מרן פוסק הדור הגר"י זילברשטיין שליט"א

יו"ל ע"י מערכת 'דברי חמד' עבור קובץ 'אוצר הפרשה' • פרשת תולדות תשפ"ז

ווי העמודים וחשוקיהם – שאלה משולחנו של מרן שליט"א

הש"ץ בישיבה שכח 'ותן טל ומטר', ונזכרו לאחר כמה שעות

שאלה. מעשה שהיה באחת הישיבות, שבשעה 13:00 בצהריים התפללו תפילת מנחה כסדרה, ולאחר מכן הלכו הבחורים לסעוד את ארוחת הצהריים. והנה בשעה 16:00 אחה"צ אמר אחד לחברו שבחזרת הש"ץ עמד באמצע שמו"ע אך הוא כמעט בטוח שהחזן לא אמר היום 'ותן טל ומטר לברכה', ואכן חברו השיבו שגם לו היה נראה כך, אך מאחר ואף אחד לא העיר באותו הזמן חשש להעיר, וסבר שלא שמע טוב.

השמועה עברה מפה לאוזן, והתברר שעוד כמה בחורים שמו לב לזה, אך אף אחד לא עורר על כך, מחשש שמא רק הוא לא שמע טוב, ואכן למעשה נתברר מעל כל ספק שאכן החזן לא אמר 'ותן טל ומטר'.

ושאלו האם צריכים להפסיק באמצע סדר ב' ולחזור על חזרת הש"ץ, ואם כן האם צריך לומר אשרי וקדיש קודם החזרה, והאם לאחר התפילה יש לומר קדיש תתקבל?

תשובה. יש לחזור על חזרת הש"ץ, והסדר הוא לומר אשרי ללא קדיש, חזרת הש"ץ, וקדיש תתקבל.

מקורות ונימוקים

הנה כתב בבאר היטב (סימן קכו סק"ב) בשם שו"ת הלכות קטנות (ח"ב סימן קכג) שנסתפק על ש"ץ שטעה בתפילת שחרית במקום שמחזירין אותו, ולא נזכרו עד אחר שנתפזרו איש לדרכו, אי מחייבינן להו להתכנס שוב ולחזור על חזרת הש"ץ.

והשיב ההלכות קטנות, דאפשר כיון דהוי טרחא יתירא אמרינן בכה"ג הרי תפילת מנחה לפניו שישלם, כי היכי דאמרינן לגבי מי שטעה בראש חודש בשחרית ולא אמר יעלה ויבא, שאינו חוזר, שהרי תפילת המוספים לפניו.

אמנם בכף החיים (סימן קכו סק"ב) חולק, וכתב דלא אמרינן תפילת מוסף לפניו אלא דווקא בשכח יעלה ויבא בר"ח, ולא בשאר טעויות, ועוד דלפי דברי האר"י ז"ל החזרה היא חובה, ומעלתם גבוהה יותר מתפילת שמו"ע בלחש.

ועכ"פ בעניננו לכו"ע יש לחזור על חזרת הש"ץ, כי ספיקו של ההלכות קטנות הוא רק בשחרית, שיש תשלומין לחזרת הש"ץ במנחה, אבל אם טעה במנחה, שאין חזרת הש"ץ במעריב, גם לשיטתו צריך לחזור על חזרת הש"ץ, ובפרט שאין כאן טירחא גדולה להתכנס שוב, שהרי מכונסים ועומדים.

ונראה שיש לומר 'אשרי' קודם חזרת הש"ץ, דהנה נאמרו כמה טעמים לאמירת אשרי קודם מנחה, **א.** במרדכי (ברכות, רמז קח) כתב דחסידים הראשונים היו שוהים שעה אחת קודם התפילה, ולכן נוהגין לומר אשרי קודם תפילת מנחה. **ב.** בתוס' (ברכות דף לא ע"ב, ד"ה רבנן) כתבו דכיון דאין מתפללין מתוך קלות ראש ושחוק אלא מתוך כובד ראש ושמחה של מצוה, וכגון שעסק בד"ת, לכן נהגו לומר פסוקי דזמרה ואשרי קודם התפילה. **ג.** בערוך השולחן (סימן רלד ס"א) כתב דמאחר ותפילת המנחה אין לפניה שום דבר, ואינו מדרך ארץ לבא ולהתפלל תיכף, וכמו שאמרו לעולם יסדר אדם שבחו של מקום ואח"כ יתפלל, לכן תקנו לומר אשרי קודם תפילה.

וא"כ גם בעניננו שייכים כל טעמים אלו, ואף שאין אומרים אשרי קודם חזרת הש"ץ, זה מאחר שהיא סמוכה לתפילת לחש, אבל כאן שעבר זמן רב מאד שאמרו אשרי, נראה שצריך לומר אשרי לפני חזרת הש"ץ.

וכן מבואר במשנ"ב (סימן קח ס"ק יג) בשם הט"ז, שאם לא התפלל שחרית, ומתפלל מנחה שני פעמים, יש לומר אשרי בין תפילה לתפילה, כדי לעמוד גם בתפילת התשלומין מתוך דברי תנחומין של תורה.

והנה לגבי אמירת קדיש לאחר אשרי, מצינו כמה טעמים מדוע אומרים קדיש קודם תפילת שמו"ע בלחש: **א.** בספר הפרדס (המיוחס לרש"י, עמ' שא) ובספר כל בו (סימן כז) כתבו דכשהציבור אומרים פסוק או משנה צריך לומר קדיש מיד לאחריהם, וכיון שאמרו אשרי צריך לומר קדיש. **ב.** בספר האגור (סימן צד) כתב בשם הראב"ד להודיע שאמירת אשרי היא מצוה בפני עצמה, כדאמר רבי אבינא כל האומר תהילה לדוד בכל יום מובטח לו שהוא בן העוה"ב. **ג.** ברמב"ם (סדר תפילות, נוסח ברכות התפילה) מבואר שש"צ אומר קדיש לעולם קודם כל תפילה ואחר כל תפילה.

ובעניננו נראה שלכל הטעמים א"צ לומר קדיש לאחר אשרי, דלטעם א' משום שאמרו אשרי, הרי כאן אין הציבור כולו צריך לומר אשרי, אלא רק הש"ץ. וגם לטעם ב' הרי קיימו זאת בקדיש שאמרו בצהרים קודם תפילת מנחה, וגם לטעם ג' הרי כבר אמרו את הקדיש קודם התפילה, והכא זה רק השלמה לחזרת הש"ץ.

והנה לגבי אמירת תחנון, א"צ לומר פעם נוספת, כי הרי הציבור כבר אמר תחנון לאחר התפילה בצהריים, וא"צ לומר תחנון דווקא לאחר חזרת הש"ץ, כי גם אם התפללו 'מנחה קצרה' היינו בלא חזרת הש"ץ, אומרים תחנון. אך קדיש תתקבל צריך לומר, כי לאחר כל תפילה יש לומר קדיש תתקבל שהתפילה תתקבל לרצון, וזה שייך גם בתפילה זו של חזרת הש"ץ.

[ובעיקר השאלה האם מותר למי שעומד באמצע שמו"ע לתקן ש"ץ שטעה בחזרת הש"ץ, הורה מרן הגרש"ז אויערבאך זצ"ל (הליכות שלמה תפילה, פ"ח ס"ו) שמותר להפסיק רק ברמיזה ולרמז לו אודות טעותו. ואם אינו מבין לא יפסיק בדיבור, דאין הברכות שלו מכאן ואילך לבטלה

ממש, וגם שהרי הש"ץ בזמננו אינו מוציא את הרבים יד"ח. אך אם נמצא בברכת 'ברך עלינו', יאמר בקול רם 'ותן טל ומטר' כדי שיבינו שהש"ץ טעה, וכן בברכת שומע תפילה שמותר להפסיק ולבקש בקשות פרטיות, יכול לומר בקול רם 'ותן טל ומטר', כי גם זה בקשה].

***

תורת חמד – מענייני הפרשה

וַיֹּאמֶר ה' לָהּ שְׁנֵי גוֹיִם בְּבִטְנֵךְ וּשְׁנֵי לְאֻמִּים מִמֵּעַיִךְ יִפָּרֵדוּ וּלְאֹם מִלְאֹם יֶאֱמָץ וְרַב יַעֲבֹד צָעִיר (כה, כג). ופירש רש"י, שני גיים כתיב, כמו גאים, אלו אנטונינוס ורבי, שלא פסקו מעל שולחנם לא צנון ולא חזרת, לא בימות החמה ולא בימות הגשמים, עכ"ל. ומקורו ממסכת עבודה זרה (דף יא ע"א).

וביאור הדברים, שלא נכתב בפסוק 'שני גויים' אלא 'גיים' (בשני יודי"ן), שהוא כמו 'גאים', מלשון גאון וגדולה, לרמוז ששני גדולי עולם עתידים לצאת משני הגויים הללו, והם אנטונינוס מלך אדום, שהוא מזרעו של עשו. ורבי יהודה הנשיא מזרע ישראל, שחיו בזמן אחד, ועליהם אמרו שעשירים ונכבדים היו, ומרבים בעריכת סעודות לאנשיהם, והצנון והחזרת שהם מיני ירקות הבאים בתוך הסעודה, היו נמצאים דרך קבע על שולחנם, גם שלא בעונת גידולם, כאשר הם נמכרים ביוקר (מהרש"א ע"ז שם, ועי' בתוס' שם).

ושמעתי להעיר מכאן על מה שכתב הרמ"א (או"ח סימן תעא ס"ב) '**ויש נוהגין שלא לאכול חזרת בערב פסח, כדי לאכול מרור לתאבון**', ומקורו מרבינו ירוחם. והרי מפורש כאן שלא פסקה מעל שולחנם של רבי ואנטונינוס חזרת, ובפשטות הכוונה שאכלו החזרת דבר יום ביומו, דאל"כ מה הענין להניח על השולחן בלי לאוכלה. ואמנם בתעניות בלאו הכי פסקו, אך בתעניות אין 'שולחן סעודה', ולהדיא נאמר 'שלא פסקו מעל שולחנם', אך בערב פסח שיש שולחן ואוכלים, ורק חזרת נהגו שלא לאכול, קשה.

אמנם באמת הרי התוס' (ע"ז שם, ד"ה צנון) הקשו שמבואר בכתובות (דף קד ע"א) שבשעת פטירתו של רבי, זקף עשר אצבעותיו כלפי מעלה ואמר 'רבש"ע, גלוי וידוע לפניך שיגעתי בעשר אצבעותי בתורה ולא נהניתי אפילו באצבע קטנה', ותירצו התוס' שאוכלי שולחנו היו רבים. כלומר, שרבינו הקדוש עצמו באמת לא אכל ולא נהנה, ומה שהיה על שולחנו צנון וחזרת היה זה בשביל אוכלי שולחנו, ולפי"ז אתי שפיר שבאמת רבי עצמו לא אכל חזרת, וגם בערב פסח.

אכן בחשוקי חמד עמ"ס עבודה זרה (דף יא ע"א) הוכחנו מדברי הגר"א שבאמת רבי אכל בפועל את הצנון והחזרת, דהנה יעויין בשו"ע (או"ח סימן רלא) שכתב בזה"ל: '...וכן בכל מה שיהנה בעולם הזה, לא יכוין להנאתו אלא לעבודת הבורא יתברך, כדכתיב (משלי ג, ו) בכל דרכיך דעהו, ואמרו חכמים כל מעשיך יהיו לשם שמים, שאפילו דברים של רשות, כגון האכילה והשתיה וההליכה והישיבה והקימה והתשמיש והשיחה וכל צרכי גופך, יהיו כולם לעבודת בוראך, או לדבר הגורם עבודתו. שאפילו היה צמא ורעב, אם אכל ושתה להנאת גופו, אינו משובח, אלא יתכוין שיאכל וישתה כדי חיותו כדי לעבוד את בוראו וכו'... כללו של דבר, חייב אדם לשום עיניו ולבו על דרכיו ולשקול כל מעשיו במאזני שכלו, וכשרואה דבר שיביא לידי עבודת הבורא יתעלה, יעשהו, ואם לאו לא יעשהו, ומי שנוהג כן עובד את בוראו תמיד'.

וכתב שם בביאור הגר"א (ס"ק ז) שבזה מתורץ קושיות התוס' בע"ז הנ"ל, יעו"ש. כלומר, דבאמת רבי אכל צנון וחזרת בפועל, מ"מ כיון שכל כוונתו היתה לשם שמים לעבודת הבורא, אין זה נחשב שנהנה מהעולם הזה כלל [וכעי"ז כתב בס' ערבי נחל (פ' וישלח, עמ' ס), יעו"ש].

ולפי הגר"א שרבי אכל בפועל חזרת וצנון, ולא פסק מעל שולחנו הכוונה שהוא עצמו אכל, שוב הדרא קושיא לדוכתא, איך בערב פסח אכל חזרת.

אך נראה ליישב בפשיטות, דשאני רבי ואנטונינוס שהיו מלכים ועשירים גדולים, והם כשאכלו חזרת, בוודאי עשאוה בצורה טובה ומועילה, שהרי עיקר מטרת ירקות אלו (חזרת, קישות, וצנון) הם לעיכול המאכל, וכדאמרינן בע"ז שם, שצנון מחתך את המאכל, חזרת מהפך את המאכל, וקישות מרחיב את המעיים, וא"כ עצם אכילת חזרת מועילה למטרה הנ"ל, אך את טעמה המר מסתבר שלא טעמו, שתיבלוה ועשאוה באופן שיהיה נעים ונחמד למלך עשיר, כך שאכילת החזרת בער"פ לא פגמה בטעם של המרור בליל הסדר, ובאמת אכלו את המרור לתאבון בליל הסדר.

ושוב הראוני באוצר מכתבי הפני מנחם (ח"ב מכתב רלז) שעמד בהערה זו, וכתב ליישב שהרי מבואר בירושלמי (ר"פ ערבי פסחים) **שרבי צם בערב פסח**, כלומר שלא אכל לא חמץ ולא מצה, וכדמסיק שם בירושלמי שהיה בכור. וא"כ לא קשה מידי, כי בתעניות אין בכלל שולחן מלכים [ולא חשיב 'שלא פסקו משולחנם'], ואז באמת לא אכל לא חזרת ולא שאר מאכלים.

ולגבי אנטונינוס עצמו, כתב שם דכל הקושיא היא לפי המבואר בתוס' בע"ז (דף י ע"ב ד"ה ווי לה) ע"פ הירושלמי במגילה (פ"א הי"א) שהוא נתגייר, וגם כלפיו יתכן דשמא היה ג"כ בכור, והבכורים מתענין בערב פסח, וזה תלוי בספק האם גר בכור ג"כ מתענה, וראה בשו"ת שבט הלוי (ח"ח סימן קיז) מה שכתב בספק זה.

***

מעשה חמד – מהנעשה והנשמע בבית מרן שליט"א

מעמד פתיחת הסניף ה-13 של רשת הכוללים 'עיתים לתורה' לבני תורה העמלים לפרנסתם

לימוד בעיון או דף היומי? עריכת ערבי גיבוש עם האברכים ונשותיהם? וכיצד משכנעים חרדי עובד לבוא לכולל ערב?

מעמד כביר ורב רושם, מרגש ומאחד נערך במעונו של מרן רבינו שליט"א בשבועות האחרונים, בייסוד כולל נוסף על ידי רשת הכוללים 'עתים לתורה' המאחד בין אברכים ת"ח ובין יהודים העמלים לפרנסתם ומעוניינים להישאר מחוברים ודבוקים לבית המדרש.

הרשת העומדת תחת נשיאותם של מרנן ורבנן גדולי ישראל שליט"א נוסדה לפני כ-6 שנים, ופרוסה כיום ברחבי ארה"ק, וכעת, לרגל פתיחת הסניף ה-13 בבית הכנסת 'חניכי הישיבות - כרם ישראל' בראשות חתנו של רבינו, הגאון רבי **אליעזר רוט** שליט"א, התכנסו ובאו צוות הרשת יחד עם חברי ההנהלה וראשי חבורות, בראשות יו"ר הארגון הרה"ג ר' **שלמה דרזי** שליט"א, למעמד ייחודי ומלבב שנערך בבית רבינו שנמשך למעלה משעה, במעמד נכח גם גדול מחזירי בתשובה, הרב **מרדכי נויגרשל** שליט"א.

***

ה-100 דולר של הגר"ח גריינימן זצ"ל שהקימו את האימפריה בחולון

בתחילת המעמד נשא דברי פתיחה נלהבים, חתנא דבי נשיאה, הגאון רבי **אליעזר רוט** שליט"א, שהרחיב בדברים חוצבי להבות-אש מתורת חמיו מרן רבינו שליט"א:

"זכיתי להתלוות הרבה פעמים למורי חמי שליט"א בביקורים שהיה תמיד עושה אצל מרנן ורבנן גדולי ישראל, וכגון אצל מרן הגר"ש וואזנר, ומרן הגר"ח גריינימן, וכמובן אצל גיסו מרן הגר"ח קניבסקי, ומרן הגרי"מ פיינשטיין, וכל כל גדולי ישראל.

"ואני זוכר בפעם האחרונה שהיינו אצל הגר"ח גריינימן, דבר שעד היום אני מזדעזע מזה. הוא היה כבר בשבוע האחרון שלו, הוא נפטר יומיים אחרי שהיינו אצלו. מו"ח היה אצלו, והגר"ח אמר לו שקשה לו מאוד מצד הבריאות. אבל מו"ח אמר לו: "עיני ישראל נשואות אליכם". אז הוא אמר לו: "מנא לן, תוכיח"..., אז מו"ח ענה לו: "אתם עיני העדה", והגר"ח שוב שאל: "מי אמר לך שאני עיני העדה? – תוכיח"...

אז מו"ח שליט"א השיב ואמר לו: "ארבע מאות תלמידות בסמינר שלנו בחולון, שלוש מאות תלמידים בחיידר, חמישים אברכים בכולל בחולון, והכל מ-100 הדולר הראשונים של הרב"..., אז הגר"ח חייך, ואמר "תביא לחיים ונשתה", ובזה נחה רוחו.

ומה כוונת הדברים? אספר לכם סיפור נורא. מו"ח היה מראשי ישיבת לוצרן בשווייץ, ואז חזר לארץ הקודש, ושימש כר"מ בישיבת 'באר יעקב' לצעירים, ואחר כך נפטר הגאון רבי **דוד ויין** זצ"ל רבה של חולון, והבעלי-בתים שם הקימו כולל לזכרו ולעילוי נשמתו, הם עצמם לא היה ביניהם אחד עם כיפה שחורה, אך כל בניהם צמחו לרבנים גדולים, וכגון הגאון רבי **ישראל זיכרמן** שליט"א, ועוד. אז הם ביקשו מהגאון הגדול רבי **בצלאל ז'ולטי** זצ"ל שיביא להם ראש כולל. אמר להם ז'ולטי: 'אני אביא לכם ראש כולל שיהפוך את העיר כולה'. והביא את מו"ח לשמש כראש הכולל 'בית דוד', ועמו טנדר של אברכים שנסעו כל יום מב"ב לחולון.

אבל ביום הראשון שהרב הגיע, הוא אמר: 'אנחנו פותחים פה גם חיידר'. וזה היה נראה תמוה באותה שעה, הרי בקושי היו שם כאלה שהלכו להתפלל בביהכ"נ, היה בית כנסת אחד "זכרון קדושים" של יוצאי רומניה שנשאר איזה משהו קטן. אך מו"ח הלך מבית לבית בין סדר א' לסדר ב', ואסף ילדים, והראשון שבהם הוא הרה"ג רבי **יעקב בן סרוק** שליט"א שהיום הוא מרבני העיר חולון, ואז הוא היה בגיל שש, הרב לקח אותו ואמר לאמא שלו: 'אני אחראי עליו, במקום שאת תשמרי עליו אני אשמור עליו'. ואכן האברכים שמרו עליו בכולל, ולמדו עמו תורה'.

באותו הזמן, הרב סיפר את כל זה להגר"ח גריינימן. והוא אמר: "צריך מורה, זה לא תפקיד של רב, צריך מורה שתלמד את הילדים הקטנים". אז מו"ח אמר לו שצריך בשביל זה כסף, השיב לו הגר"ח: "את ה-100 דולר הראשונים אני נותן, ותבוא לכאן כל חודש ואתן לך עוד". ומשם הכל היסטוריה, והיום זו אימפריה של חינוך בדרך התורה והמצוות. זו אימפריה כל כך מופלאה, שמו"ח שליט"א אף פעם לא נסע לחוץ לארץ. את הנגיד הרב רייכמן הביא רשכבה"ג מרן הרב שך זצ"ל, ואילו מו"ח לא דרך אף פעם בחוץ לארץ.

***

מדוע לבסוף לא התמנה רבינו לראש ישיבת סלבודקא?

ועוד דבר אחשוף בפניכם, למו"ח יש קבלה שלא לדבר על כסף. ומדוע? הוא סיפר לי, שכשהיה אברך צעיר, מורו ורבו, ראש ישיבת סלבודקא מרן הגאון רבי **מרדכי שולמן** זצ"ל רצה שהוא יהיה ר"מ בסלבודקה, וישמש כאחד מראשי הישיבה. אבל היה לו תנאי שכאחד מראשי הישיבה יצא גם לאסוף כסף עבור הישיבה. אז מו"ח הלך לשאול את חמיו מרן פוסק הדור **הגרי"ש אלישיב** זצ"ל, שנעמד ואמר לו בתקיפות: **"אנחנו בכסף לא נוגעים"!**... אז מו"ח ויתר על משרת ראש-ישיבה בסלבודקה, ולכן כל פעם כשמגיעים לרב על כסף הוא אומר: "אנחנו בכסף לא נוגעים", אבל מזה שאנחנו בכסף לא נוגעים, הקב"ה דאג שיהיה כולל ואימפריה של תורה בעיר חולון, אשר משם יוצאת תורה לכל העולם כולו.

ואני אומר, שאנחנו נמצאים פה בבית הגדול שרואים מה זה נקיות כפיים של כסף שלא נוגעים בו, והקב"ה עוזר שכל הכוללים והמוסדות נפתחים כאן, מו"ח גם משמש כנשיא של החיידר כאן 'אהל תורה' ברמת אלחנן, הרב מחזיק אותו כאומן שנושא את תלמידיו. ולכן גם את מעמד הפתיחה של הכולל 'עתים לתורה' אין מקום יותר נחמד לעשות את זה כמו כאן.

עוד סיפר הגר"א רוט שליט"א: "כשהרב הגיע לרמת אלחנן לפני 47 שנה, אז הגר"ח גריינימן אמר לרב שצריך לפתוח כולל. אבל לא כולל רגיל, אלא כולל של בעלי-בתים שעובדים לפרנסתם, שילמדו ביחד עם אברכים. והוא אמר שצריך דבר ראשון לפתוח כולל על הלכות רפואה בשבת, שהרי כתוב בירושלמי ביומא (פ"ח ה"ה) שהנשאל בדיני נפשות – הרי זה מגונה, כי זה דברים שצריך שכל אחד ואחד ידע לבד, אז כדי שהרב לא יהיה נשאל צריך שהציבור ילמד וידע. אבל הוסיף שצריך שיהיה להם חיבור, וכל הבעלי-בתים שהיו פה, חלקם באו עם כיפות סרוגות, וכולם היום תלמידי חכמים גדולים, אשר את חלקם רבים מכירים, וכל הדורות שלהם נהפכו לבני תורה מובהקים".

***

לימוד בעיון או דף היומי?

לאחר מכן הציג הרה"ג רבי **אברהם קוק** שליט"א כמה שאלות קמיה מרן רבינו שליט"א: "נתכבד לשאול את מרן דברים שעולים בהנהלת הכולל, בחיפוש מה מסילת הישרים העולה בית ה', מה הדרך היותר ראויה להחדיר את החשק התורה שהרב דיבר עליו והחיבור. אמנם בישיבות למדנו בעיון מעמיק, אבל כיון שאברכי הכולל "עתים לתורה" הם עמלים לפרנסתם ולא יושבים כל היום בכולל, האם יותר נכון באמת ללמוד כמו החוברות הללו היוצאות במיוחד ע"י מכון עיתים לתורה, להמשיך בזה ללמוד שמעתתא אליבא דהלכתא בעיון, למרות שייתכן ובסופו של יום אחרי שעה, שעה וחצי של לימוד אולי לא ירגישו איזה סיפוק יותר מדי, או שדווקא אולי איתם עדיף לכוון אותם לאיזה דף היומי או עמוד היומי, שייתן להם אולי יותר סיפוק"?

מרן שליט"א בתשובה נחרצת: "ודאי שהדרך הראשונה היא עדיפה, ללמוד בעיון את הסוגיות אליבא דהלכתא"!

השואל: "זה גם עיון הלכה למעשה, לומדים נושאים שעוסקים בהם. למדו עכשיו סוכה, וכעת לומדים הלכות חנוכה".

רבינו: "עצום, עצום".

***

האם יש ענין לערוך ערבי גיבוש עם האברכים ונשותיהם?

השואל: "רצינו לשאול עד כמה חשוב שהנהלת הכולל תתמקד חוץ מהחוברות והמלגות לאברכים גם בחלק של האווירה והגיבוש, וכגון לערוך ערבי גיבוש בשירה וזמרה במקומות שמושכים את הלב, או שמא תפקידה של הנהלת הכולל להשקיע רק בלימוד. כמובן שהשאלה גם על הכסף שהכולל יצטרך להוציא עבור זה, ואולי זה יהיה על חשבון קבלת אברכים נוספים.

מרן רבינו שליט"א: "אנחנו נוהגים לעשות כן, לנו יש כולל בית דוד ב"ה, שם לומדים חמישים אברכים ולומדים מאוד טוב. ובכל הזדמנות של חג ומועד, וכגון בפסח וגם בחנוכה, אנחנו מזמינים את כולם, האברכים ביחד עם הנשים, ואני הקטן דורש בפניהם דרשות, והתלמידי חכמים שרים, והשמחה מאוד מאוד גדולה".

***

ניגון 'השבעתי אתכם' שהחזיר אשה בתשובה שלימה

וכאן חשף רבינו מעשה פלא שאירע בזכות אותם ערבי גיבוש וחיזוק לאברכי הכולל ונשותיהם: "בביתי ברמת חן, יש שם בחוץ איזה אישה עם ארבעה כלבים, אדם נורמלי שם הולך עם כלב, אחרת הוא לא מן היישוב, אבל היא יש לה ארבעה כלבים, ובכל פעם שהייתי עובר שם, הייתי נזהר לא לעבור מדי קרוב לכלבים שלא להכעיסם, כי תמיד כולם נבחו יחדיו.

ופעם אחת בחנוכה כשהתאספנו, שרנו את השיר מהפסוק בשיר השירים (ה, ח): "הִשְׁבַּעְתִּי אֶתְכֶם בְּנוֹת ירושלים אִם תִּמְצְאוּ אֶת דּוֹדִי מַה תַּגִּידוּ לוֹ שֶׁחוֹלַת אַהֲבָה אָנִי", והיא כל כך התרגשה משמיעת השיר הזה, והיא התחילה להתקרב ולשמור שבת וטהרת המשפחה, וגם להדליק נרות חנוכה, וכל היחס שלה לשומרי התורה השתנה בזכות השיר המיוחד הזה. הכלבים שלה עדיין אצלה, אבל גם הם חזרו בתשובה, הם רואים אותי והם לא נובחים...", וכאן ביקש רבינו יחד עם כל הנוכחים לשיר בדביקות את השיר המרגש.

***

כיצד משכנעים יהודי העובד לפרנסתו, לבוא בקביעות לכולל ערב?

לקראת סיום המעמד, הציג הרב שלמה דרזי, שאלה נחוצה בפני רבינו: "אני רק רוצה להוסיף מילה אחת. באמת הקושי שלפעמים אנחנו נתקלים בו הוא לגרום לאנשים שעובדים להסכים להקדיש את הערב ללמוד. מי שכבר עובד כמה שנים, לפעמים אתה מציע לו לבוא ללמוד עכשיו, אז הוא אומר: "מה, חברותא כל יום? אולי שיעור פעם בשבוע". כי הוא אחרי יום עבודה, ואשתו מחכה לו בבית וכו'. לכן רצינו לשאול כיצד גורמים ליהודי בכל אתר ואתר, בכל עיר ועיר שיש בה ריכוז חרדי, לבוא ולקבוע לעצמם חברותא ללמוד במסגרת? הרי אם הוא לא ילמד, הוא יאבד את כל הקשר עם בית המדרש".

מרן רבינו שליט"א: "צריכים להראות בפניו איך נראים תלמידי חכמים אמיתיים. לעשות חוגי בית עם שיעורים ושיחות מתלמידי חכמים ידועים, שתהיה להם את ההזדמנות לראות מקרוב איך נראה תלמיד חכם אמיתי, לא מסתכל איפה שלא צריך, לא מדבר מה שלא צריך, מדבר מה שכן צריך. צריכים להראות להם מקרוב דמות של תלמיד חכם, וזה ישפיע עליהם שירצו להיות כמותו, הרבה יותר מכל הדרשות והמוסר שיתנו להם סתם כך. עדינות הנפש, לא בועט, לא צועק, לא מקלל חס ושלום. נוח לבריות ונוח למקום, זה הדבר שהכי שמושך את כולם, יותר מכל הדרשות".

השואל: "ואם מדובר בבוגר ישיבה, הוא למד בישיבה, הוא מכיר תלמידי חכמים, הוא גדל בתוך העולם הזה, ורק כשיצא לעבודה הוא התנתק".

רבינו: "אז צריך שוב לחבר אותו שיהיה ליד תלמיד חכם ויתקרב אליו, ויושפע ממנו, להכניס אותם לגדולי ישראל, וכן להביא את גדולי ישראל לשם, לעשות ערבי חיזוק וגיבוש ולהביא בפניהם את גדולי ישראל".

***

כיצד שומרים על הבית שישאר שמור מפני הרוחות הזרות?

הרב אברהם קוק הציג את השאלה האחרונה: "מה באמת יכול לשמור את בוגרי הישיבות שיצאו לעבוד, שמבחינת הבית יישארו יותר בסגנון הישיבתי החרדי מקדמת דנא, הרי הרוחות ברחוב כנגד הכולל נלחמים זה בזה"?

מרן רבינו שליט"א: "צריך להביא בבית שני אנשים: אישה חכמה ואיש חכם, שיבואו באופן קבוע לדבר דברי תורה. אישה חכמה שווה הרבה כסף, אישה חכמה נכנסת לבית היא יכולה להשפיע על כל הנשים.

"הרי כוחה של אשה הוא עצום, וכמו שרואים את דבורה הנביאה שהפכה את בעלה מעם הארץ לאדם גדול, כי שלחה אותו לעשות פתילות לבית המקדש, רואים מכאן מה שאישה יכולה לעשות מבעלה, והיא עצמה זכתה לשפוט את ישראל בעת ההיא, שזה דבר עצום שאין כמוהו בהיסטוריה. עמי הארץ לא יודעים את הגדולה שעם ישראל מייחס לנשים. אם האישה יהודיה והבעל שלה הוא אחמד, הילד יהודי. הקובע ביהדות זו האישה".

הרב יהודה אטינגר: "אנחנו מאוד מקפידים ב'עתים לתורה' בזכות הרב דרזי, לתת בכל חג מתנה מיוחדת לאישה שיהיה לה חשק ודרבון לשלוח את הבעל ללמוד".

מרן רבינו שליט"א: "מאוד אתם עושים טוב, מאוד מאוד".

לאחר מכן שתה רבינו 'לחיים' לרגל פתיחת הכולל והזמן, כאשר לסיום בירך את כל התורמים והעוזרים והשותפים במלאכת הקודש: "**כל המסייעים ייתן להם הקב"ה שיזכו לחן וחסד ורחמים, ונאמר אמן**".

***

אחודה נא חידה:

חידה: איזהו דבר הפקר שאסור לזכות בו, ואם זכה בו הוא שלו?

(התשובה לחידה אי"ה בגליון הבא, החידה באדיבות ידידינו הרב ארז חזני שליט"א)

תשובה לחידה משבוע שעבר: איך יתכן מת שמטמא, ואסור בהנאה, אך מותר באכילה?

תשובה. בשו"ת הרדב"ז (ח"ג סימן תקמח) כתב, שמת גוי שחנטו אותו מותר באכילה, ואסור בהנאה ומטמא טומאת מגע ומשא, וטעמו שמותר באכילה, אף שיש איסור עשה לאכול בשר מהלכי שתים, כיון שכבר נפסדה צורתו ואין הכלב אוכל אותו חזר להיות כעפרא דארעא ומותר. אבל בהנאה אסור, אף שחזר להיות כעפר, דהא חמץ שחרכו לאחר זמן איסורו איסור הנאה ליהנות בפחמין שלו כדאיתא בפ' כל שעה. ותו דקיי"ל כל הנקברין אפרן אסור בהנאה, [אך למעשה התירו בהנאה, כיון שהוא סובר כשיטות שמת עכו"ם מותר בהנאה] ולכן מותר באכילה אף שבכל אכילה יש בו גם הנאה, מכל מקום מותר כיון שהוא שלא כדרך הנאה. ומיהו מטמאין במגע ובמשא. הרי פתרון החידה: מת חנוט מותר באכילה, כיון שנעשה כעפר בעלמא, וכשאוכלו אינו כדרך אכילה, אך אסור בהנאה, ומטמא במגע ובמשא. ויעוין בשו"ת גינת ורדים (יו"ד כלל א סימן ד) שהאריך לחלוק על דבריו, וכתב שהוא אסור באכילה ובסחורה, ומטמא טומאה חמורה בכזית, יעו"ש.

יו"ל ע"י מערכת דברי חמד - לתרומות והנצחות: a0527642209@gmail.com

ניתן להאזין לפסקי הלכה המתעדכנים ממרן רבינו שליט"א בקו שיח יצחק: 03-3130582

לקבלת הקובץ השבועי המלא 'אוצר הפרשה': a169258235@gmail.com